

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Media lihavuuden stigman rakentajana ja ylläpitäjänä

Hannele Harjunen, Dosentti, Yliopistonlehtori

SOSTE Webinaari, 26.1.2021

Ulkonäkönormit ja lihavuus

- Kulttuurissamme vahva normi oikeanlaisesta ja sosiaalisesti hyväksyttävästä ulkomuodosta
- Ulkonäkönormissa yhdistyvät **esteettiset, sosiaaliset** ja **terveyteen** liittyvät ihanteet/normit -> "viehättävä", "normaali", "terveen näköinen"
- Kaikki em. muuttuvia ja muokattavia käsitteitä ja vallankäytön välineitä
- Vartalon koko on yksi tärkeimmistä ulkonäkönormeista ja lihavuus voimakkaasti negatiivisesti leimaava eli stigmatisoiva ominaisuus

Lihavuuden stigma

- Stigman seuraukset negatiivisia asenteita ja erilaisia sosiaalisia sanktioita:
  - syrjintä, kiusaaminen, asenteellinen kohtelu, julkinen arvostelu, moralisointi jne.
- Mutta myös: sisäistetty lihavuuden stigma eli stigmatisoitu identiteetti ja toimijuus:
  - Lihava ihminen määrittyy "epäviehättäväksi", "epänormaaliksi" ja "sairaaksi"
  - Jatkuva paine muuttua, muuttumisessa epäonnistuminen ruokkii huonommuuden, häpeän ja syyllisyyden tunteita

Media ja lihavuuden stigma

- Keskeinen rooli sekä stigma tuottamisessa että ylläpidossa
- Lihavuuden stigmaa tuottavat niin viihde- kuin asiamediat kuten terveystiedot
- Lihavuus/lihava ihminen ongelmana ja stigmatisoituna
- Terveystiedon rooli stigman luomisessa ja ylläpidossa harvoin esillä
  - Onko lihavuuden stigman ylläpito hyväksyttävämpää terveyden edistämisen nimissä tai oletetun terveydentilan perusteella?
- Terveystiedon käyttöä käytetään legitimoimaan sosiaalisen hyväksyttävyyden tavoittelua -> muutos "hyveelliseksi" ja "normaaliksi"
- Lihavien ihmisten hyväksikäyttö viihteenä uusintaa lihavuuden stigmaa

Medioidun lihavuuden stigma seurauksia

- Kun lihavuus esitetään "erillisenä" lihavasta ihmisestä dehumanisoi lihavat ihmiset ja oikeuttavat rajut puhetavat ja radikaalit toimenpiteet
- Lihavuuden esittäminen yksilön (moraalisena) ongelmana, sivuuttaa sosiaaliset ja yhteiskunnalliset tekijät ja vastuuttaa yksilön sellaisistakin asioista, joihin ei valtaa
- Normalisoi jatkuvan laihduttamisen ja vartalon koon tarkkailun, lihavuusfobian edistäminen
  - Esim. Tik Tokissa laihduttavat lapset

Esimerkkejä: Lihavuusvihteestä ja lihavien ihmisten hyväksikäytöstä viihteenä

- Kilpalaihdutusohjelmat -> epäterveet tavat laihduttaa
- Muodonmuutosohjelmat -> sosiaalisen hyväksynnän ja normin tavoittelu,
- Sensationalistinen tosi tv t. lihavuusosiaaliporno: lihavat ihmiset groteskeina kummajaisina, lihavuuden pelon ja uhan voimistaminen